

для забезпечення розвитку ринку спільного інвестування і для поліпшення інвестиційного клімату Україні загалом потрібна стабільність і зрозумілість у системі правового регулювання господарської діяльності зі спільного інвестування. Держава повинна створити довготермінову кон-

цепцію щодо розвитку ринку спільного інвестування, впорядкувати низку нормативно-правових актів, знайти шляхи поєднання ресурсів держави і приватного сектору з метою його формування, а не знищувати і без того слабкий сектор ринку капіталу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інститути спільного інвестування : Закон України від 05.07.2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 63. – Ст. 103.
2. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://www.uaib.com.ua/index.html>
3. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – № 47. – Ст. 646
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – Ст. 3248
5. Гарагонич О. В. Правове регулювання інвестиційної діяльності у будівництві за участю інститутів спільного інвестування // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2008. – Випуск 10. – С. 286-293
6. Гарагонич О.В., Бисага Ю.М., Кампі О.Ю., Белов Д.М. Інститути спільного інвестування. Правове регулювання господарської діяльності із спільного інвестування: Монографія / О. В. Гарагонич, Ю. М. Бисага, О. Ю. Кампі, Д. М. Белов. – К.: Гельветика, 2014. – 216 с.
7. Про товарну біржу : Закон України від 10 грудня 1991 року № 1956-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст. 139
8. Дудинець Л. А. Пайовий інвестиційний фонд як метод управління проблемними активами банків в умовах фінансової нестабільності / Л. А. Дудинець // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 2 (14). – С. 287-290
9. Пшик П. І., Юрків Н. Я. Перспективи розвитку діяльності кредитних інвестиційних фондів / П. І. Пшик, Н. Я. Юрків // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 2 (11). – С. 242-246
10. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку: рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 20 червня 2013 року № 1102 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 58. – Ст. 2096
11. Положення про склад та структуру активів інституту спільного інвестування, затверджене рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11.01.2002 р. №12 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 6. – Ст. 270
12. Про захист економічної конкуренції Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 7. – Ст. 260
13. Молодик В.В., Седлецький О.О., Гладун О.З. Прокурорський нагляд за додержанням законодавства в сфері захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності та протидії рейдерству. Науково-практичний посібник. – К. : Алерта, 2013. – 144 с.
14. Гарагонич О. В. Чи допоможе введення додаткових статей в Кримінальний кодекс України у боротьбі з рейдерством? / О. В. Гарагонич // Юридична газета. – 2013. – № 45 (05 листопада). – С. 10
15. Гарагонич О. В. Перспективи ринку цінних паперів у контексті реформування податкового законодавства / О. В. Гарагонич // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 2 – С. 178-181 [Електронний ресурс]. – Режим доступу. http://pap.in.ua/2_2013/Harahonych.pdf
16. Гарагонич О. В. Актуальні правові питання функціонування ринку спільного інвестування в Україні / О. В. Гарагонич // Науковий вісник УжНУ. Серія право. – 2014. – Випуск 24. Том. 2. – С. 123-127
17. Гарагонич О. В. Інститути спільного інвестування як інструмент податкового планування господарської діяльності / О. В. Гарагонич // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 2 – С. 146-148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу. http://pap.in.ua/2_2014/41.pdf
18. Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування доходів від капіталу» № 4101а від 18 червня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51368
19. Учасники фінансового ринку збентежені недалекоглядністю урядових ініціатив [Електронний ресурс]. – Режим доступу. http://www.uaib.com.ua/aktual_kua/196267.html
20. НКЦПФР: прийняття законопроектів щодо оподаткування доходів від капіталу несе в собі шкоду для інвестиційного клімату та діяльності ІСІ в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу. http://www.uaib.com.ua/aktual_kua/196630.html

УДК 330.341.1

МАЛІ ІННОВАЦІЙНІ ПІДПРИЄМСТВА – ВАЖЛИВА ЛАНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Гусь А.В.,
аспірант

Інститут економіко-правових досліджень Національної академії наук України

У статті розкрито сутність малих інноваційних підприємств, досліджено наукові погляди щодо поняття, видів малих інноваційних підприємств, проаналізовано зарубіжний досвід організації комерціалізації знань і технологій у вищій школі. Також автором розглянуто поняття комерціалізації нематеріальних активів, яка є основним завданням малих інноваційних підприємств.

Ключові слова: комерціалізація знань, малі інноваційні підприємства, державний вищий навчальний заклад, інноваційний цикл, нематеріальні активи.

Гусь А.В. / МАЛЫЕ ИННОВАЦИОННЫЕ ПРЕДПРИЯТИЯ – ВАЖНОЕ ЗВЕНО ИННОВАЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ / Институт экономико-правовых исследований НАН, Украина

В статье раскрыта природа малых инновационных предприятий, исследованы научные взгляды относительно понятия, видов малых инновационных предприятий, проанализирован зарубежный опыт организации коммерциализации знаний и технологий в высшей школе. Кроме того, автором рассмотрено понятие коммерциализации – основной задачи малых инновационных предприятий.

Ключевые слова: коммерциализация знаний, малые инновационные предприятия, государственное высшее учебное заведение, инновационный цикл, нематериальные активы.

Gus A.V. / SPIN-OFF COMPANIES – IMPORTANT PART OF INNOVATION INFRASTRUCTURE / Institute of Economic and Legal Research, The National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine

The article is devoted to research of essence of spin-off companies, of scientific about notion, types of spin-off companies, and also to the analysis of foreign experience in technology commercialization in high school. The author also considers the system of spin-off companies, clarifies the role and place of spin-off companies. Building of a modern competitive economy in Ukraine is based on innovation activities that possible only in case of infrastructure operate, which considered Universities, technological and scientific parks, innovation centers, business incubators, venture and investment funds etc. Those entities are most effective in education, science and production cooperation, they are contribute against the rapid passage of the innovation cycle: idea – technology – technology transfer – innovative products – exploitation of innovative product. The experience of foreign countries shows that the dominant role in the creation of these structures belongs to a leading research universities which along with the training of highly qualified scientific researches, is implemented scientific researches and innovations. Analysis of infrastructure innovation activities of Ukraine on base of State Universities demonstrate the shortcomings level of knowledge and technology commercialization. That determines the need for form on base of State Universities appropriate link of innovation infrastructure.

Key words: commercialization of knowledge, spin-off companies, State University, innovation cycle, intangible assets.

Постановка проблеми. Розвиток вітчизняної економіки на сучасному етапі ознаменований всебічною інформатизацією та впровадженням інновацій. Основним джерелом ще із часів Радянського Союзу, науково-технічного прогресу були здобутки вітчизняних вчених та дослідників, які, на жаль, сьогодні все частіше залишаються поза інноваційним циклом. Причин цього явища багато: це й недостатнє фінансування, недосконалий інноваційний менеджмент, брак фахівців у галузі оцінки нематеріальних активів та, саме головне, обмеженість майнової автономії наукових установ, у тому числі державних вищих навчальних закладів (далі ДВНЗ) щодо ведення наукомісткої підприємницької діяльності. Ці причини активно досліджуються, пропонуються шляхи їх вирішення.

Однією з найбільш зручних форм реалізації розпорядчих функцій ДВНЗ є малі інноваційні підприємства (далі МП). Саме на їх базі створюються найбільш сприятливі умови для комерціалізації нематеріальних активів та успішного їх впровадження у виробництво.

Стан дослідження. Питання, що стосуються створення та функціонування МП на базі ДВНЗ активно досліджувались як вітчизняними (М.Б. Жураковська, І.О. Совершенна, П.Б. Цибульов), так і зарубіжними (Л.О. Волкова, С.В. Теребова, В.В. Титова) вченими. Проте всі ці праці виконані в розрізі економічної науки, поза увагою залишені правові аспекти організації комерціалізації знань і технологій у складі нематеріальних активів ДВНЗ.

Метою статті є аналіз світової практики створення та функціонування МП і пропозиція власної моделі, адаптованої для вітчизняних ДВНЗ.

Вклад основного матеріалу. Одним із головних чинників інноваційного розвитку вищого навчального закладу виступає процес комерціалізації результатів науково-дослідної діяльності, що забезпечує досягнення конкурентних переваг при введенні даних результатів у господарський оборот в якості нового продукту або нової технології [1, с. 111]. Найбільш складними під час здійснення на практиці комерціалізації інтелектуальної власності є проблеми формування ринкових відносин її комерційного використання. Розвинені країни та країни, що розвиваються, вже довели ефективність інноваційної діяльності в контексті загальноекономічного розвитку держави, основним суб'єктом якої є вищі навчальні заклади як приватної, так і державної форми власності. Сьогодні в їх структурі створені спеціальні компетентні органи, які відповідають за процес залучення навчального закладу до бізнесу. Саме тому далі ми спробуємо з'ясувати, в який спосіб може відбуватися комерціалізація в державному секторі економіки.

В узагальненому виді під комерціалізацією прав на об'єкти інтелектуальної власності можна розуміти процес формування інтелектуального продукту з можливістю його подальшого відчуження на ринку нематеріальних активів з метою отримання прибутку, необхідного для виконання статутних завдань. Особливу роль у процесі комерціалізації відіграє держава, і це не випадково, адже більшості наукомістких об'єктів розробляються в системі ДВНЗ та Національної академії наук і її структурних підрозділах.

Сучасний стан розвитку вітчизняної освіти в контексті інноваційного розвитку держави характеризується низкою нагальних проблем, головною з яких є невідповідність структури та змісту освіти потребам ринкової економіки та недостатній обсяг фінансування наукової та науково-технічної діяльності. Без вирішення найактуальніших питань сучасного розвитку вищої освіти науково-освітня спільнота України не може ефективно працювати, тому першочерговим завданням на сьогодні є перехід на інноваційний тип освіти з подальшим впровадженням новітніх інформаційних технологій та досягненням високої якості освіти [2, с. 343]. Так, Стратегія інноваційного розвитку України

на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [3] передбачає реформування організаційно-функціональної структури науки, розвиток інноваційних структур шляхом створення наукових та науково-технічних центрів. Разом із тим механізм запровадження інноваційної складової в діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання, в тому числі доведення інновацій до споживача, недостатньо опрацьований як практично, так і теоретично. Для вирішення окреслених завдань необхідно насамперед реформувати чинне законодавство України у сфері освітньої діяльності та гармонізувати його із законодавством Європейського Союзу.

Чинний Закон України «Про вищу освіту» не передбачає серед основних завдань ДВНЗ здійснення інноваційної діяльності. Отже, існує обмеження реалізації природної функції освітнього закладу зі здійснення наукової та науково-технічної діяльності, яка є ключовим ланцюгом у процесі розробки інноваційного продукту. Такий стан речей веде до деградації, оскільки повністю не відповідає вимогам сьогодення, гальмує процес залучення ДВНЗ до європейського та світового освітніх просторів.

Основні засади реформування системи освіти та її перехід на інноваційний шлях розвитку були закріплені Національною стратегією розвитку освіти України на 2012–2021 рр. [4]. Ця Стратегія передбачає, зокрема, підтримку наукової та інноваційної діяльності. Разом із тим така підтримка обмежується лише пропозиціями теоретичного характеру, які, взагалі, стосуються лише організації навчального процесу. Розв'язання ж нарізної проблеми – переходу вищої школи на інноваційний шлях – потребує конкретних дій – створення розвиненої інноваційної структури, яка відповідає європейським та світовим вимогам.

Свого часу О.В. Куцурубова-Шевченко визначила перший етап у вирішенні цієї проблеми – конкретизувати основні завдання для ВНЗ IV рівня акредитації, додавши інноваційну функцію та обов'язковий показник їх результатів діяльності – участь в інноваційних відносинах, яка може бути реалізована шляхом створення відокремлених наукових підрозділів з правом здійснення комерційної інноваційно-господарської діяльності, малих інноваційних підприємств, наукового парку [5, с. 14]. Схожої думки дотримуються й автори проекту Закону України «Про вищу освіту» № 1187-2 від 21.01.2013 р. [6], що 8 квітня 2014 р. був прийнятий у першому читанні. Так, він не лише виділяє серед основних видів діяльності інноваційну, але й пропонує основні форми її здійснення національним вищим навчальним закладом через формування на своїй базі інноваційних структур різних типів (наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори, малі підприємства тощо) на засадах поєднання інтересів високотехнологічних компаній, науки, освіти, бізнесу та держави з метою виконання і впровадження інноваційних проектів.

Взагалі, здебільшого інновації розуміються у двох аспектах: як явище та як процес. У першому випадку інновація являє собою будь-яку цілеспрямовану зміну технології управління, що орієнтується на заміну її елементів для прискорення, пом'якшення або поліпшення виконання поставлених завдань. У другому, технологічному, аспекті інновація розглядається як процес, що включає стадії її розробки, впровадження, засвоєння і стабільного ефекту [7, с. 4]. Серед існуючих сьогодні визначень інноваційної діяльності найбільш вдалим у рамках освітньої діяльності, на нашу думку, є наступне: «інтелектуальна, творча діяльність, спрямована на отримання та подальше використання нових знань у різних галузях науки та техніки, що полягає у проведенні фундаментальних та/або інших, необхідних для отримання інноваційного продукту наукових досліджень, а також в подальшому впровадженні отриманих результатів у виробничу та/або іншу сферу, в результаті чого досягаються економічний, екологічний та/або інші соціальні ефекти» [8, с. 8]. Такий підхід є досить

виваженим і відповідає основній умові господарської діяльності ДВНЗ – неприбутковості, тобто всі отримані в разі інноваційної діяльності кошти йдуть виключно на задоволення власних потреб закладу, в тому числі покращення матеріально-технічної бази як необхідного підгрунтя подальших наукових та науково-технічних розробок.

Відповідно до ЗУ «Про інноваційну діяльність» [9] основними видами інноваційного підприємства є: інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор, об'єднання підприємств тощо. Тобто перелік не є вичерпним і може бути доповнений підприємством будь-якої організаційно-правової форми, метою діяльності якого є доведення результатів наукової і науково-технічної діяльності вищого навчального закладу до стану інноваційного продукту та його подальша комерціалізація. На жаль, наразі до набрання чинності Закону України «Про вищу освіту» створення інноваційних підприємств у будь-якій організаційно-правовій формі не відповідає вимогам чинного законодавства.

У розвинених країнах створення малих інноваційних підприємств при університетах і науково-дослідних організаціях передбачено законодавством. Мали підприємства на договірних засадах освоюють комерційно-привабливі результати наукових досліджень з метою їхньої ринкової реалізації. В економічно розвинених країнах вони виступають найбільшим роботодавцем, про що свідчать такі дані: станом на 1 січня 2009 року частка працівників, зайнятих на малих підприємствах США, склала 54%, Японії – 78%, Китаю – 75%, Італії – 73%, Німеччини – 70%, Великобританії – 49%, Угорщини – 67%. У країнах СНД питомою вагою працюючих на малих підприємствах є суттєво нижчою: в Росії – 16%, у Республіці Білорусь – 10,5%, в Україні – 19,6% від загальної кількості економічно активного населення [10]. Переваги такої форми безперечні: спрощена система оподаткування, мобільність – здатність швидко міняти профіль діяльності, відсутність необхідності у великому штаті співробітників і т.д. Крім того, професор В.В. Зянько зазначає, що малі інноваційні підприємства в багатьох випадках, порівняно з великими інноваційними підприємствами, мають більші шанси на підприємницький успіх, але за умови, що вони мають вироблену чітку стратегію свого розвитку і намагаються виконувати її [11, с. 50]. Таким чином, запропонована форма, з урахуванням правового статусу засновника – ДВНЗ, є найбільш економічно доцільною. Тому далі спробуємо аргументувати його ефективність у контексті комерціалізації прав на об'єкти інтелектуальної власності ДВНЗ.

Одним із найбільш відомих прихильників запровадження в системі вищої освіти малих інноваційних підприємств є П.М. Цибульов, який пропонує на досвіді комерціалізації результатів наукових досліджень (РНД) університетів США створювати спеціальні spin-off (spin-out, start-up) компанії для доведення РНД до технологій та виробництва на їх основі інноваційної продукції [12, с. 46]. На думку професора, створення такої компанії можливе за умови організації в навчальному закладі структурного підрозділу з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності [13] з таким фаховим складом: керівник підрозділу – менеджер з трансферу технологій; менеджер з дослідження ринку; ІТ-менеджер та веб-дизайнер; менеджер з патентування; менеджер з ліцензування; менеджер з розвитку міжнародних відносин; «Spin-off» менеджер; спеціаліст зі зв'язків із громадськістю та ЗМІ (створення електронної газети та брошури з описом технологій); юрист; асистент керівника [14]. Однією із функцій такого підрозділу є створення або допомога у створенні spin-off компанії.

Законом України «Про вищу освіту» у п. 2 ст. 23 передбачена можливість ДВНЗ виступати засновником (співзасновником) інших юридичних осіб, що здійснюють свою діяльність відповідно до напрямів навчально-на-

уково-виробничої діяльності вищого навчального закладу. Здавалось би, що дефініція «згідно із законом» повинна в повному обсязі враховувати позитиви і негативи такої процедури, визначати організаційно-правові форми юридичних осіб, у створенні яких може брати участь ДВНЗ заклад, можливість внесення свого балансового майна до статутного фонду, необхідність отримання відповідного дозволу міністерства-засновника ДВНЗ. Та й взагалі, закон не розмежує такий елемент дієздатності для державних та приватних вищих навчальних закладів, що на практиці призводить до низки проблем, які ми розглянемо нижче.

Згодом, у зв'язку з набранням чинності Закону України «Про вищу освіту» та з метою забезпечення його застосування в період приведення законодавства у сфері вищої освіти до вимог цього Закону законодавець спробував роз'яснити положення п. 2 ст. 23 цього закону: «Вищі навчальні заклади, засновані на державній і комунальній формах власності, не можуть виступати засновниками (співзасновниками) інших юридичних осіб до прийняття відповідного закону, який би дозволяв таке право». У такий спосіб було вирішено перше питання – розмежування порядку засновницької діяльності за правовою природою ВНЗ. Наше дослідження присвячено аналізу правового режиму нематеріальних активів у складі майна ДВНЗ, тому далі ми будемо розглядати саме їх.

Свою думку з цього приводу висловив і Дніпропетровський апеляційний адміністративний суд: «...Законом взагалі не передбачено заборону державним та комунальним вищим навчальним закладам виступати засновниками (співзасновниками) інших юридичних осіб, що здійснюють свою діяльність відповідно до напрямів навчально-науково-виробничої діяльності вищого навчального закладу. Законом лише регламентовано, що це можливо згідно із законом, що стосується всіх форм власності вищих навчальних закладів. У даному випадку своїм наказом Міносвіти і науки України фактично заборонив засновувати вищим навчальним закладам державної і комунальної власності юридичні особи до прийняття відповідного закону. Однак наказ Міносвіти і науки України є лише підзаконним актом, а не законом і не може суперечити Закону України «Про вищу освіту» і не може підмінити прогалини у законі». З таким рішенням колегії суддів неможливо цілком погодитись, адже, з одного боку, наказ Міністерства освіти і науки України – це, дійсно, підзаконний нормативно-правовий акт, який не має суперечити основному нормативно-правовому акту – ЗУ «Про вищу освіту», а з іншого – на нашу думку, позиція щодо заборони засновувати юридичні особи до прийняття відповідного закону розглянута в Постанові дуже вузько: не виключено, що законодавець мав на меті визначення обмеження розпорядчих функцій ДВНЗ щодо відчуження належного йому на праві оперативного управління майна. Крім того, у ст. 26 ЗУ «Про вищу освіту» передбачено, що національному вищому навчальному закладу за рішенням Кабінету Міністрів України може бути надано повноваження зі створення підприємств, установ, організацій, структурних підрозділів вищого навчального закладу.

Тобто, перш ніж виступити засновником юридичної особи ДВНЗ, необхідно звернутися до основного власника належного йому майна – Міністерства освіти і науки України або іншого міністерства, яке виступає засновником ДВНЗ, а якщо заклад має статус національного, то до Кабінету Міністрів України, після чого останнє повинне прийняти рішення щодо наявності або відсутності можливості зі створення. Саме таким шляхом свого часу пішло керівництво національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (далі КПІ), результатом якого стало прийняття ЗУ «Про науковий парк «Київська політехніка». Разом із тим за відсутності чітко визначеного механізму, за яким ДВНЗ може виступати

засновником (співзасновником) юридичної особи, розроблення відповідного підзаконного нормативно-правового акта залишається нагальним.

Наступна проблема полягає в тому, що ДВНЗ за чинним законодавством України належить до бюджетних установ, до яких згідно з Бюджетним кодексом України належать органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок державного чи місцевого бюджету відповідно. Бюджетні установи є неприбутковими, тому вони не можуть здійснювати комерційну діяльність, у тому числі засновувати юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності. Разом із тим Постановою Кабінету Міністрів України від 27.10.2010 № 796 був затверджений перелік платних послуг, що можуть надаватися ДВНЗ, до яких, зокрема, належать і послуги щодо операцій із нематеріальними активами:

- впровадження результатів наукових досліджень;
- впровадження, виробництво і реалізація дослідної, промислової, наукової, науково-технічної, інноваційної продукції, техніки, обладнання, приладів та устаткування, що виготовлені за власними технологіями;
- здійснення операцій, пов'язаних із трансфером (передачею) технологій, що розроблені за рахунок коштів державного бюджету;
- забезпечення діяльності технологічних та наукових парків, у тому числі шляхом внесення нематеріальних активів ДВНЗ до їх статутного фонду;
- надання дозволів (видача ліцензій) на використання об'єктів права інтелектуальної власності;
- розроблення та впровадження, реалізація та супровід програмного забезпечення з навчальною, виробничою та науково-дослідницькою метою та ін.

Усі ці надходження складають власні надходження бюджетних установ та формують спеціальний фонд бюджету. Цей термін вперше був використаний у Законі України від 17.02.2000 № 1458 «Про Державний бюджет України на 2000 рік». Вивченню правового режиму цього фонду було присвячено дисертаційне дослідження Г.П. Єригіної, де вона визначає власні надходження бюджетних наукових установ як майно, одержане в процесі здійснення дозволеної законодавством господарської діяльності понад державне замовлення. Це визначення дещо застаріло (2006 р.), адже чинний Бюджетний кодекс був прийнятий у 2010 р. і доповнює його ще коштами, отриманими за рахунок грантів, дарунків та благодійних внесків, що є дуже актуальними для майна ДВНЗ. Новий Бюджетний кодекс врахував також питання використання власних надходжень бюджетних установ: з одного боку, це прямо дозволяє використовувати їх для організації додаткової (господарської) діяльності бюджетних установ, а з іншого боку, це обмежує їх господарські функції. Тим не менш, вважаємо, що в даному випадку законодавець виходив із публічного статусу ДВНЗ.

Вважається, що питання використання власних надходжень бюджетних наукових установ можна також вирішувати за аналогією закону. Так, у Законі України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академії наук та статусу їх майнового комплексу» передбачено, що такі установи

мають право використовувати належне їм майно для участі в цивільних відносинах, у тому числі для ведення фінансово-господарської діяльності, відповідно до цілей їх утворення та в межах їх цивільної правосдатності. Тобто ДВНЗ можуть використовувати належні їм нематеріальні активи для участі в господарських відносинах відповідно до цілей їх статутної діяльності, зокрема комерціалізувати права на об'єкти інтелектуальної власності.

На відміну від чинного законодавства України Росія пішла більш передовим шляхом розбудови інноваційного суспільства. Так, законом РФ № 217-ФЗ 2009 р. [15] дозволено створення малих підприємств при університетах і науково-дослідних інститутах. Разом із тим, незважаючи на створення значної кількості малих підприємств, ситуація з реалізацією наукоємної продукції і створенням високих технологій поки що суттєво не змінилась [16]. Сподівання на покращення інноваційної ситуації в Росії пов'язують з діяльністю нанотехнологічного центру «Сколково» [17]. За різними даними, після прийняття ФЗ № 217 станом на квітень 2010 року в Росії було створено 917 малих інноваційних підприємств [18, С. 66].

Приклад успішної інноваційної діяльності також демонструє Китай, у якого загальні витрати на наукові дослідження і розробки в 2010 р. досягли 26% від рівня аналогічних витрат США. Для досягнення цих цілей уряд Китаю використав наступні інструменти:

- податкові пільги компаніям на інвестиції в науково-дослідні роботи і розробки, звільнення від податків венчурних інвестицій в малі підприємства (стартами);
  - збільшення інвестування в організації, які розвивають власні оригінальні та ефективні технології, а спеціальні фонди фінансують розвиток національних технологій, які можуть замінити імпорتنі технології;
  - проведення політики держзакупівель, яка стимулює використання національних технологій та заміну низькотехнологічних процесів на високотехнологічні;
  - законодавче схилення іноземних компаній до передачі найновіших технологій шляхом створення спільних підприємств за участі державних компаній.
- Частка торгівлі власною наукоємною і високотехнологічною продукцією на міжнародному та внутрішньому ринку для економіки України, за статистичними даними, надзвичайно мала, аналогічна ситуація спостерігається в економіці Росії та інших країн СНД [19].

Висновки. Проведений у ході дослідження аналіз показав, що на сьогоднішній день діяльність із введення в обіг результатів науково-дослідних робіт поступово стає реальною сферою господарювання. Наразі не існує універсальної моделі функціонування малих інноваційних підприємств. Однак досвід більшості зарубіжних країн свідчить про необхідність наявності основних складових інфраструктури передачі технологій: законодавчої бази, що регулює діяльність малих інноваційних підприємств; фінансової підтримки як з боку держави, так і з боку приватного сектора; досвідченого і кваліфікованого персоналу.

Висока ефективність створення МПП дозволить вийти вітчизняним ДВНЗ на новий інноваційний рівень економіки та стати однією з головних ланок у структурі ринку нематеріальних активів та формуванні інноваційної моделі економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Майкова С.Э. Коммерциализация результатов научно-исследовательской деятельности как основной фактор инновационного развития национального исследовательского университета / С.Э. Майкова, И.А. Головушкин // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. – № 4 (24). – 2012. – С. 110-117.
2. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: Монографія / за заг. ред. Ф.Г. Ващука. – Ужгород : ЗацДУ, 2011. – 560 с.
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів // [Електронний ресурс] / Комітет з питань науки і освіти. – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920.
4. <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
5. Куцурубова-Шевченко О.В.. автореферат

6. Про вищу освіту : проект Закону України № 1187-2 від 21.01.2013 р. // [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45512
7. Гребнев Е. Т. Управленческие нововведения [Текст] / Е. Т. Гребнев. – М. : Экономика, 2005. – 160 с.
8. Висоцький Д.Є. Правове забезпечення інноваційної діяльності: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Д.Є. Висоцький ; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. – Донецьк, 2010. – 19 с. – укр.
9. Про інноваційну діяльність : Закон України 04.07.2002 р. № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
10. Статистическая информация // Министерство статистики и анализа Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2009. – Режим доступа : <http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/main1.php>
11. Зянько В.В. Особливості інноваційної діяльності малих підприємств у перехідній економіці / В.В. Зянько, С.В. Крива // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2011. – № 5 – С. 48-52.
12. Цибульов П.М. Про комерціалізацію результатів досліджень науковими інститутами України / П.М. Цибульов, В.Ф. Корсун // Science and Innovation. Т. 7. – 2011. – № 2. – С. 45-53.
13. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 № 143-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – 45. – Ст. 434.
14. Цибульов П.М. Spin-off компанія як елемент інфраструктури трансферу технологій науковими організаціями України // <http://iee.org.ua/ru/publication/203/>
15. О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации по вопросам создания бюджетными научными и образовательными учреждениями хозяйственных обществ в целях практического применения (внедрения) результатов интеллектуальной деятельности : Закон РФ № 217-ФЗ 2009 р. // [Электронный ресурс] / – Режим доступа:http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_140486/
16. Кондратьев В. Компании и инновации: локальный взгляд на глобальные изменения. [Электронный ресурс] / – Режим доступа: http://www.perspektivy.info/table/kompanii_i_innovacii_lokalnyj_vzglad_na_globalnyje_izmeneniya_2011-06-22.htm
17. Государская И. Кремний на песке / И. Государская. // Укр. деп. Журнал «Эксперт». – № 35. – 19.09.2011. – // [Электронный ресурс] / Журнал «Эксперт». [сайт]. – Режим доступа: // <http://expert.ua/articles/12/0/9278/>
18. Митрофанова И.В. Реалии и перспективы создания малых инновационных предприятий в ВУЗах Южного федерального округа / И.В. Митрофанова, Е.С. Журавлев // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: История. Политология. Экономика. Информатика. – 2011. – № 13-1 (108) / том 19. – С. 65-73.
19. Мех О.А. Товарна структура зовнішньої торгівлі України / О.А.Мех. // Наука та наукознавство. – 2011. – № 3. – С. 24-38.